

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DOXARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EN UN PALCO DEL LICEO

—¿No li sembla, Lola, que aixó ha guanyat molt en condicions acústicas?
—¡Ay, no ho sé! No hi entench jo en políptica.

CRONICA

HAN passat las eleccions; pero la qua electoral encare 's belluga, en especial la qua dels que s'han quedat ab ella entre las camas. Me refereixo als *perdigots*.

Fou un gran *trionf* el que obtingueren, ó aixís á lo menos ho proclamavan la nit mateixa del escrutini. «Gran *trionf!* — Set regionalistas més al Ajuntament!» Aquest era 'l seu crit triomfal. Y dels set restants que havían caygut al aygua, ni se n'ocupavan, com si may haguessin existit. Tentan set difunts á casa, y no 'ls dedicavan ni una piadosa oració, ni una adotzenada elegía floualesca. No pensavan més que ab els *vius*. Els morts á pudrirse.

L'endemá 's consolavan trayent comptes. Apoyats en no sé quins teoremas de las matemáticas sublimes, s'empenyavan en demostrar que perdre una elecció es guanyarla, y que guanyarla es pér dre-la. Pero lo únich que demostravan de una manera evident, incontrovertible, es que de la sublimitat de las sevas matemáticas á la ridiculés de la seva posició, no hi ha més que un pas.

Cansats de treure càlculs que no resultavan, van cambiar de assignatura. Després de las matemáticas, la lògica. La lògica perdigotaire es una lògica parda que 'ls induheix á formular las més estupendas deduccions. Aquí 'n va una per mostra, textualment copiada de *La Perdiu*:

«Y afortunadament que aixís hagi succehit, perque, del contrari, y sense 'l civisme del catalanisme militant posant de manifest la gravetat dels fets, els 35 mil vots de las altrás eleccions s'haurían convertit en 40 ó 50 mil, y allavors, acabadas las eleccions, en celebració del seu triomf, sens dupte que á Barcelona s'hauría presenciat un jorn luctuós y d'etern dol. Els sagnants successos de Valencia y Santander quedarían eclipsats pels que s'haurían desenrotllat aquí.»

Es á dir, que ab un augment de 15 ó 20 mil vots republicans sobre 'ls emesos, Barcelona hauría sigut passada á foch y á sanch per las masses demagógicas. Els perdigots posant de manifest la gravetat dels fets ho van evitar. Els perdigots, donchs, han sigut una vegada més els salvadors de Barcelona.

Al llegir aquestas afirmacions escrites ab la major formalitat, un no pot menos de preguntarse: ¿Es que vivim en una ciutat entenimentada ó en un manicomi?

Pero, mirantho bé, examinant la cosa ab la deguda serenitat, se cau en la rahó dels efectes vessánichs que produheix el despit. Ells, els representants de la gent d'ordre, de la gent de bé, fent coro al *Avi Brusi* y altres elements senils, de inteligencia més ó menos ramollida, no poden admetre, encare que saltin á la vista, 's resisteixen á confessar, per més que siguin evidents, els grans progressos polítichs y socials realisats per las masses populars de Barcelona.

Perque aquests progressos destruheixen la llegenda del terror que ab tant profit han vingut explotant fins ara per estemordir al bon burgés.

Que una massa de 30 mil electors vaji á votar correctament, ab entusiasme, respetuosa del dret agé y gelosa del propi, es una cosa que no 'ls cab á la barrèta. Y diuhen que aixó passarà. Y suposan que aixó es un moviment epilèptich. De la serenitat y la correcció que infundeix un estat de salut per-

fecta ne diuhen epilepsia. No se 'n saben avenir de que aquest poble qu'ells han tractat sempre de tenirlo sumit en l'embrutiment y l'ignorancia, s'haja desvetllat decidit, fermament resolt á fiar la seva redempció al exercici de sos drets polítichs. Admeten tota mena de miracles sobrenaturals, atribuits á la influencia de una reliquia ó de una imatge de fusta, y 's tancan á la banda davant dels lògichs prodigis realisats per l'amor pur y desinteressat á una idea redemptora que s'ha ensenyorit de la conciencia popular.

Llú 'l sol de la veritat ab tot el seu esplendor, y ells, no sé si per enlluernament ó per ceguera incurable, s'obstinan en no veure més que tenebras y presagis negres. Rebutjan l'evidencia. Se comp'auhen remugant els motins, bullangas y saragatas que s'han forjat en la seva fantasia maquiavélica. Y 'l poble en poderosa corrent de progrés, y á plena llum concient, passa de llarch y 'ls deixa que paladejin la fel de las sevas amargantas cavilacions. Prou pena tenen consumintse en el mateix infern qu'ells imaginavan crear pera torment del poble.

A cada nova elecció va acentuantse el progrés en las costums polítichs del poble barceloní. De las del día 8 del corrent pot dirse que sigueren un modelo.

No hi hagué coaccions ni violencias durant la ruda batalla; no hi hagué tampoch jactancias ni drágalas, després de la victoria. Y no será perque certs elements ab sas campanyas sistemáticas de difamació y desprestigi no haguessin fet tot lo imaginable per exasperar al poble. Pero aquest els deixa envoltos en la seva propia pestilencia, segur com está de que aixís s'aislan ells mateixos de la consideració de las personas decents y ben educadas. Y es aquesta una nova y admirable demostració del bon sentit popular, que 's diria que repugna embrutarse, posant la má sobre dels bruts.

Ara 'ls agorers de desordres, calamitats y cataclismes, veyent que la realitat s'obstina en desmentirlos, ho esperan tot dels disbarats que, segons ells, han de realisar els regidors que constituirán la majoria republicana del Ajuntament.

¡Els interessos de aquesta gran ciutat entregats á la *purria* á la *bretolada* republicana! ¡Oh, quin horror!

Y ja per endavant se forjan la ilusió de que 'ls regidors republicans estarán dividits y barallats, de que sols s'entendrán per dedicarse al saqueig, de que á la casa del comú no quedarà res, ni 'ls claus de las parets.

¡Imbécils y miserables!

Si totas las personas, de la primera á la última, que á partir d'any nou, constituirán la majoria del Ajuntament, no siguessin com son honradas y dignas de l'absoluta confiansa dels seus conciudadans que allí 'ls han portat ab els seus vots, estém segurs que ab els seus actes se farían acreedoras á mereixerla en absolut, obligadas á fer honor á la seva representació. Existeix entre ellas y 'ls electors un víncul que no 's pot destruir impunement: l'amor á la causa regeneradora en la República.

Aixís, desde un principi, estém segurs que sabrán fer abdicació de sas particulars preferencias, si algú hi ha que n'alenti alguna, pera concentrar els seus esforços y dedicarlos al bé de la ciutat y al prestigi de la causa que representan. Ja ho saben prou que d'ells depén en primer terme la consolidació y 'l progrés de aquest gran moviment que s'ha iniciat ab tanta força á Barcelona y al qual va responnent Espanya entera; y sabentho com ho saben, no dup-tém un instant que també sabrán cumplir com deu-

DE PART DEL ALCALDE INTERÍ

— Señor Boladeres, dice el señor Berenguer si toma V. la vara ú qué?
— Dígali que no, que no, que no estich per tomar varas.

hen corresponent á las esperanzas que 'l poble te en ells xiñradas.

La rassa dels regidors d' ofici forjats en els gabinets dels cacichs s' ha acabat pera sempre.

El regidor d' ofici, fill del xanullo, consentit per la indiferencia del poble, ja no pot viure en un ambient com l' actual, saturat de passió per un ideal y de un gran interés per la bona marxa de la cosa pública.

Responsable era 'l regidor de ofici únicament davant del cacich que 'l feya 'l seu servidor, y li donava en cambi carta blanca per' aprofitarse del càrrech com millor pogués y li semblés. En cambi el regidor sortit de las urnas contrau una gran responsabilitat davant del poble que l' ha elegit. La conciencia pública que l' alenta en sos actes cívics y beneficiosos, el vigila, disposta á residenciarlo si arriba á desviarse. No li demana res, sino que cumpleixi ab el seu deber.

Y ab aixó 's revela la gran influencia que tenen las instituciones democráticas, degudament exercidas, sobre 'l progrés y la moralisació dels pobles.

P. DEL O.

ÍNTIMA

En el cel de mas tristezas
brilla un raig de claretat;
la esperansa que 'm mancava,

dins mon cor niu ha format.

Per l' amor que t' vaig prometre
m' has donat el teu amor;
per un cor plé de feridas,
m' has donat ton digne cor.

Que jo t' amo y tú m' estimas
vida meva, no oblidém;
que volguentnos, la existencia,
mes tranquila passarém.

Jo llensat á n' els teus brassos,
qu' han d' extrenyem ab amor,
cercant de tos ulls hermosos,
la divina resplandor.

Tú en mon front posant tos llabís
que ab dolcesa 'm besarán,
de ma boca carinyosa,
vol de besos arrencant.

Oh! amor meu, il·lusió eterna
que en mí sempre has de fer niu,
mantenint, ardent y intensa,
la passió qu' en mon cor viu!

Per de prompte, ma esperansa,
puga ser realitat;
qu' estimante com t' estimo
ja 'm mereixo sé estimat.

FAUST CASALS Y BOYÉ

DESCANS DOMINICAL

Aquesta vegada sembla que va de veras.
El govern s' ha empenyat en salvar l' Espanya

establint el descans dominical, y costi lo que costi vol que tan important projecte quedi aprobat en aquesta mateixa legislatura.

¿Conseguirà realisar els seus propòsits?

Jo crech que sí, perque, pesi á la sistemática oposició que á la festa diumengera fan quatre esperits volterians sense modos ni creencias, lo que la nació necessita es aixó: descans, molt descans.

Y que ara no será cosa de broma com altres cops. Decidit, com vulgarment se diu, á *cortar por lo sano*, el govern ha conjuminat una ley en virtut de la qual els diumenges no podrà treballar ningú, absolutament ningú.

L'articulat del projecte, com á cosa espanyola, es una mica llarch; pero reduhit á sustancia, la seva síntesis es aquesta: «Tots els diumenges, la nació en pes estarà *mano sobre mano*.»

—¿Fins als teatros arriba la prohibició de treballar?—preguntará de segur algún lector.

¡Vaya! Fine als teatros. ¿Donchs qué 's figuravan?

Si en dia de festa el treball es pecat, ¿podém permetre que 'ls cómichs, ja prou pecadors del seu natural, pequin no més que per divertirnos á nosaltres?

¡Sería graciós que, mentres tota la nació cumploix escrupulosament la ley, els actors la trepitjessin fent cabriolas sobre las taules y dibent tiradas de versos en presencia nostra y ab el nostre aplauso y complicitat!...

No, senyors; la ley, tal com l' ha ideada el govern, es terminant: no s' escapa d' ella ni una rata. Ha sonat l' hora del descans y, vulguin ó no vulguin, cada vegada que 'l full del calendari digui: *Domingo*, descansará tothom.

¿Teatros?... Ni cafés oberts, ni cinematógrafos, ni *niñas gordas*, ni figuras de cera, ni res hi haurá. Sobre las ciutats, sobre las vilas, sobre 'ls poblets, sobre l' Espanya entera, s' extindrà cada diumenge 'l vel del silenci, y exceptuant els corchs, que continuarán foradant la fusta, y las arnas, que seguirán fent esbarranchs al panyo, no treballará ningú.

Las que de segur rebrán ab més indignació la reforma serán las minyonas de servey.

—¡Síqu' está bonich aixó!—dirán las pobres: —¡Y donchs! ¿Cóm passarem els diumenges ara? ¿Ahónt ani-

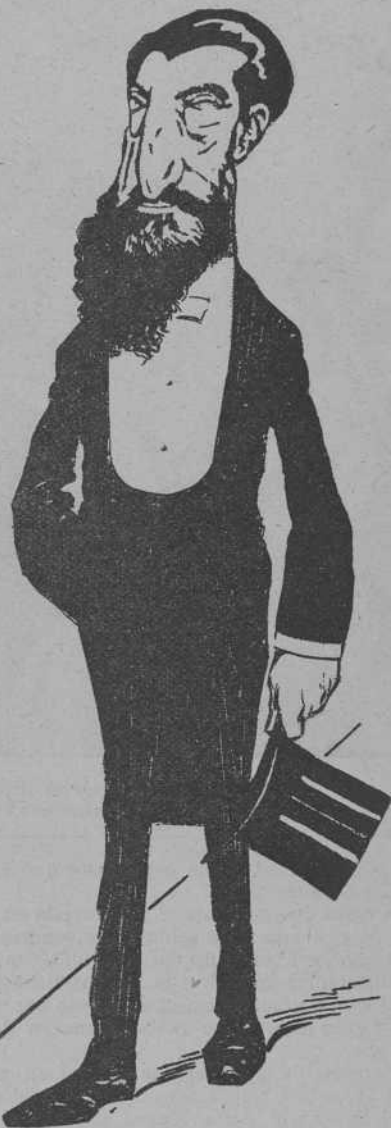

Srs. Rahola, Deulofeu y Zulueta.

(De *Caras y Caretas*.)

L' EMBAIXADA COMERCIAL ESPANYOLA

(Tal com l' han vista á Buenos Aires)

rém á ballar? En lloch, fillas mevas, en lloch. Y si voleu que us sigui franch, casi m' atreviré á dirvos que per qui principalment se fa la nova ley es per vosaltres.

El govern, que al fí y al cap es el pare de tots, hasta de las criadas, no podía veure ab bons ulls l' endemoniada vida que 'ls diumenges arrastravau.

¿Quí no ho sab? Després de dinar, rentar els plats en quatre esgarrapadas, exposantvos á trencarne la mitat —lo qual, la veritat sigui dita, no us amohinava gran cosa; —inmediatament vestireu y cap al carrer.

El xicot ja us esperava á la cantonada. ¿Ahónt anavau? ¿A passejar poéticament per la vora del mar ó á contemplar els exem-

plars de la Colecció zoològica? No: ahont anavau era al *Saló Universal* ó á la *Terpsicore*, á ballar tota la tarde valsos, polcas, rigodóns y galops infernals, pera arribar al vespre á casa dels amos tres horas més tart de lo convingut, suadas, estripadas, reventadas, ab més ganas de deixarvos anar sobre las rajolas de la cuyna que de passar una mica las mandonguillas pel foch.

—¡Basta!—ha dit el govern, sempre bondadós y paternal.— Aixó no pot seguir aixís. De continuar aquesta vida turbulenta y agitada, totas aquestas xicotas acabarian per patir del pit ó d'algún altra puesto. ¿El diumenge s'ha fet per descansar? Donchs vull que las criadas descansin, si no de grat, per forsa.—

Per xó en la nova ley se prohibeixen els balls, els pianos de manubri, las guitarras y hasta crech que 'ls ferrets. ¡Adeu sian envelats, saraus al ayre lliure, tertulias de carrer, de terrat y de patil... El descans dominical va á extendre la vostra papeleta de defunció.

Es inútil dir que no permetent-se 'ls balls, no 's permetrá tampoch la circulació de tranvías, ni la dels vaporets *golondrinas*, ni la de las barquetas que rodan pel port.

La precaució es indispensable. Donada la classe de gent que corre per aquí, hi hauria tranquil que per descansar y santificar la festa s'estaria tot el día ficat dintre d'un tranvia del *Inglés*, fentse portar dels Josepets á las Dressanas y de las Dressanas als Josepets, ó llogaria una barca per horas, endonantsen'hi un pito que 'l barquer no descansés y que la ley quedés ignominiosament burlada.

No: hi ha 'l propòsit de fer las cosas ben fetas, y se sab positivament que 'l govern no 's perdrá per precaucions.

Si un cau malalt el diumenge, haurá de pendre paciència fins el dilluns, porque aquest día els metjes no podran fer visitas.

Si un necessita una medicina, tindrà qu'encarregarla 'l día anterior ó esperar que 'l diumenge hagi passat.

Si un se mor, no cal pas que pensi en caixas ni pompas fúnebres que no sigui á primera hora del dilluns.

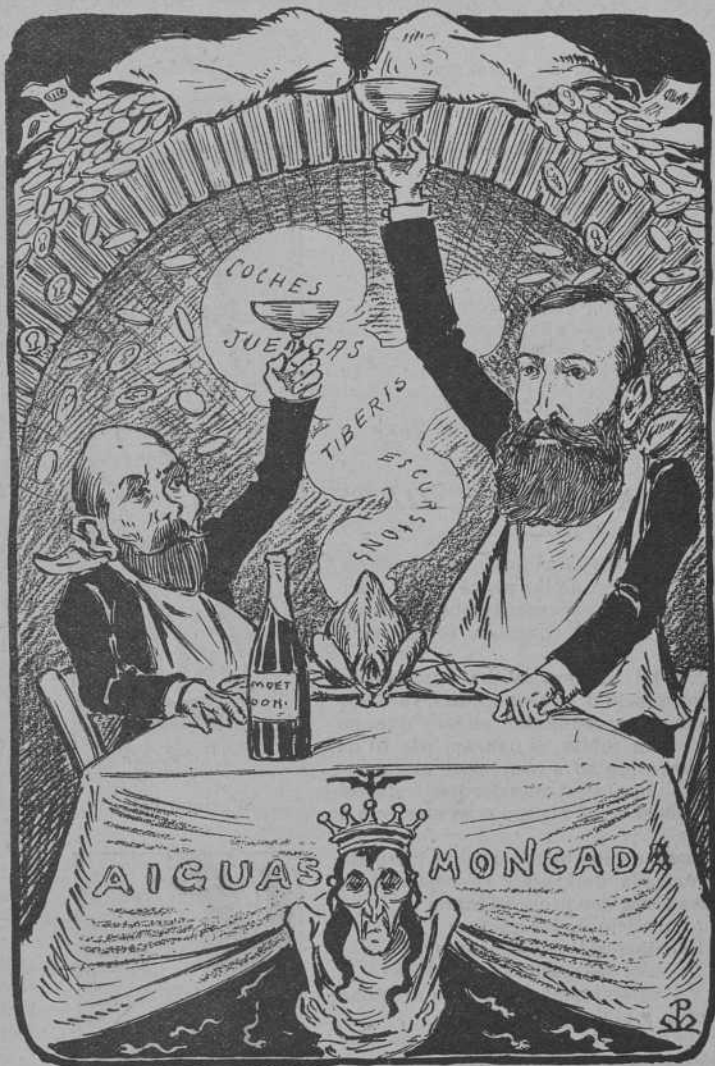
No hi haurá periódichs, no 's repartirá la correspondencia, no funcionarán el telégrafo ni 'l teléfono. No 's podrá jugar á las cartas, ni fer volar estels, ni cantar el *Fru fru*, ni llimpiarse las botas...

L'aspiració del govern está ben clarament definida.

El seu desitj es poder dir al món, que d'un quant temps á n'aquesta part ens contempla atónit:

—¡Eh! ¿Qué te'n sembla del modo que he posat l'Espanya?... Aquí tens una nació ahont els días de

L' EXCURSIÓ Á MONCADA

—¿La paret está en son lloch y s'aguanta bé á peu dret? Donchs bevém á la salut de la senyora paret.

festa descansa tothom... y 'ls días de feyna casi ningú fa res.

A. MARCH

L' INFANT

A MON AMICH J. TERRATS

Plora l'infantó sens darse rahó de l'aytal ploralla, al poch temps ja riu sens sabé el motiu d'aquesta rialla.

Aixís va creixent plorant y rient sens pena ni gloria, del que li ha passat

ni compte s'es dat,
no 'n té pas memoria.

Quan ja s'ha fet gran
va recapissant
la seva infantesa,
com la veu tant lluny
y encare s'esmuny
li causa tristesa.

En aquell moment
un trist pensament
li ve á flor de lluny
y diu mentrestant:
—demá un altre infant
á mi 'm dirá avi.

Y el temps va corrent,
sens pará un moment
y ve la vellesa;
ja vell y caduch
com un nin poruch
torna á la infantesa.

RAFAEL FONT

POCH A POCH, SEÑORES

Si 'ls divuyt regidors que 'ls republicans han tret de las urnas volen realisar totas las esperansas que als barcelonins han fet concebir, feyna se 'ls gira.

De tal manera s'ha ponderat la importancia d'aquest triunfo, verdaderament trascendental, encare que no tant com molts se figuren, que hi ha electors que no 's contentan ab menos que ab la radical transformació de tot lo existent... y alguna cosa més com á *napa*.

Segóns veus que per aquí circulan, la entrada dels nous concejals á la Casa Gran ens proporcionarà:

L'abolició de las quintas.

La supressió dels consums.

La total desaparició dels pobres.

Y l'establiment del pa de crostóns gratuít y obligatori.

De lligar els gossos ab llonganissas encare no se 'n parla, pero poch á poch se maduran las nespras: no tot s'ha de fer en cinch minuts.

Es clar, lo que dinhen els propagadors d'aquest seductor programa:

—¿No serán majoría al Ajuntament? Donchs á la seva má está tot. Sent els més, ningú pot oposarse á la seva voluntat soberana, fidel expressió dels desitjos del poble.—

¿Qué 'ls sembla? Com si l'Ajuntament fos el tot, y á Barcelona, á més de l'autoritat municipal, no hi hagués el governador, el bisbe, el general y 'ls mossos de l'esquadra!...

Per molts personas, entrar un home á casa la Cintat y trobarse immediatament en situació de poder fer miracles, es tot hù.

—Veyám—deya l'altre vespre un senyor al café,—veyám si ara que 'ls republicans son majoría al Ajuntament s'arreglará aixó dels pardals de la Rambla.

—¿Qué vol dir?

—Aixó d'aquests ditxosos aucells

ELS QUE CRIDAN MES

El primer baix.

La primera tiple.

que s'han apoderat dels arbres, de manera qu'és impossible passarhi per sota sense sortirne poch ó molt marcat.

—¿Pero, qué ha de fer l'Ajuntament per evitarho?

—Treure 'ls pardals, *hombre!*

—¿Cóm?

—¿Qué se jol! ¿Qué soch regidor per ventura?

—¿Pero vosté creu formalment que 'ls regidors aixó poden ferho?

—¡Ah, no?... Pues tindrà gracia que ab tot y haverhi un Ajuntament dels nostres, las cosas continuhin del mateix modol...—

Alguns encare del *arreglo* dels pardals no 'n farien qüestió de *gabinete*; pero en cambi, certas altras reformas las exigeixen imperiosa y decididament.

Volen, verbi-gracia, que 'l nou municipi derribi la fatxada de la Catedral pagada per en Girona, que diuhen qu'és molt lletja, y 'n fassi un'altra de més presentable.

Volen que arrasi la montanya de Montjuich ó al menos que hi obri un túnel, porque 's pugni arar al cementiri nou sense fer volta.

Fins volen que cambihi ab tota la rapidés possible las condicions climatológicas de Barcelona, per evitar—diuhen—aixó que succeheix ara, que la gent se constipa cada dos per tres sense saber cóm ni de quin modo.

Y aixó ho volen aviat, depressa á pas de carga.

Tant á pas de carga, que hi ha barceloní que no sab avenirse de que á horas d'ara no estigui ja tot, si no fet, comensat.

—¡Sembla mentida!—'m deya un senyor, lamentantse ab la més viva amargura:—Acabém de portar al municipi divuyt regidors republicans y ¡miri cóm están els carrers! Tan bruts com avans de portals'hi.

—¿Per qué 'n dona la culpa als regidors nous?

—Perque la tenen.

—¿Ells? Aixó díguils'hi, si acás, quan prenguin possessió del cárrech.

—¿Encare no n'han pres?

—¡No, senyor!

—¿Per qué no 'n prenen?

—¡Perque no poden!

—¿Pero per qué no poden?

—¡¡Perque la ley no 'ls hi permet fins al primer de Janer!!!

—¡Ah!...

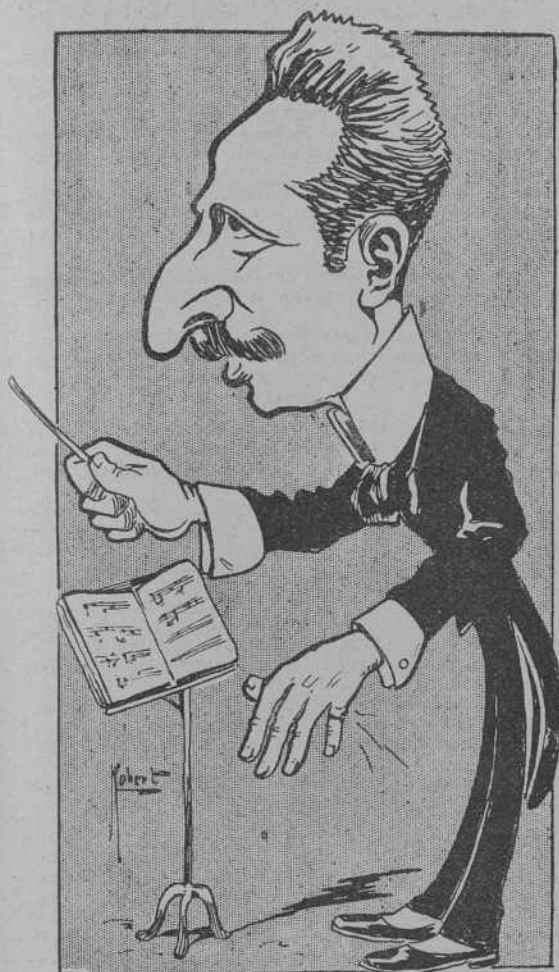
MATIAS BONAFÉ

TEATROS

PRINCIPAL

¡Quín gran actor en *Coquelin aíné!* Nascut l'any 41, porta ja 62 anys sobre las espatillas, y 's manté ferm, fresch, amo y senyor de un art que no passa, per basarse en l'estudi y en el domini absolut de

EL QUE PORTA LA BATUTA

Eduard Mascheroni.

las facultats d' exteriorisació; de un art qu' es com el ví, quant mes vell, mes generós.

Disposa en Coquelin de un gran talent que li permet penetrar fins a lo mes íntim y recóndit dels personatjes que interpreta, de una fesomia pastosa, plástica, singularment expressiva, de una mímica sempre natural y correcta y de una veu sonora, rica en inflexions y que sab plegarse a todas las exigencias de la prossodia. ¡Quina delicia veure'l y sentirlo!

Ab el Mr. Poirier de la primera nit, ens doná 'l prototipo del burgés enriquit y pretencions, en pugna ab l' aristócrata que ha acceptat la má y 'ls diners de la seva filla. L' art no pot arribar mes enllá.

Ab el Noël de *La joie fait peur* barrejá constantment l' agre dois de la bondat y l' humorisme, arrancant dels espectadors llágrimas y riallas a un mateix temps. Es un detxat de perfecció.

Representá la segona nit el famós *Cyrano de Bergerac*, una de sas mes grans creacions. Tot quant diguessim per encomiar la vida, l' intensitat y la riquesa de detalls ab qu' embelleix la deliciosa comedia de Rostand resultaria pálit. L' obra es un verdader *tour de force* y 'l gran actor el realisa ab tanta gallardia, que fora impossible senyalarli un pero. Es *Cyrano de Bergerac* vivent, y es al mateix temps una encarnació poética revestida de un art insuperable.

Realsaren la execució de aquesta obra un gran número d' escenas de conjunt, reproduhint verdaders quadros d' época, que sollicitavan la paleta de un pintor. La discreta companyia feu honor a la direcció escénica.

Dimecres posá l' obra de Sardou *Thermidor*, obtenint un nou y senyalat éxit. No es que 'l drama valgui gran cosa; pero ab un actor de la talla de 'n Coquelin, no hi ha producció que no adquireixi una importancia extraordinaria.

Y ara dirém que 'l gran actor francés ha passat per Barcelona com una estrella errant.

El *Teatro Principal*, esceptuant la nit del *Cyrano*, ni tan sols va omplirse. Y aixó que 's tracta de una reputació universal, consagrada en una de las primeras escenas del mon.

Pero a una bona part de la nostra gent adinerada las reputacions de aquestas grans figuras del art escénich no li diuhen res, y 's manté indiferent y tanca 'l porta-monedas. Ja l' obriria per véurela y fer alguna cosa mes, si en lloch de un Coquelin, li brindessin las seduccions sensuals de una *divette* complascent.

Aixís se va tornant l' *élite* de aquesta ciutat opulent de 600 mil ánimas... en la qual se n' hi contan tantas y tantas que no passen de la categoria de ánimas de cariti.

Y es de témer que per no tenir que presenciar tanta apatia y tanta miseria, las grans figuras de l' escena, en lo successiu se la mirin de lluny, y si l' itinerari de las sevas excursions las porta aquí, passin de llarch.

CONCERTS DE LA FILARMÓNICA

El passat divendres va celebrarse el segón de la present serie, presentantse novament Mr. Du Chastain que 'ns va agradar més que la primera vegada. Acompanyant en la *sonata en si bemol* de Mozart al Sr. Crickboom que ab son violí va fer primors d' execució, interpretá la seva part a l' altura d' un mestre, fentse aplaudir igualment en algunas pessas pera piano sol, entre las quals recordém un deliciós *Nocturn* de Chopin y una *Fantasia* de Bach.

En totes las obras va afirmar sas qualitats de bon gust y sentiment en la expressió, demostrant també que s' havia desposehit de la inseguretad del primer día, cosa natural en un artista tan jove y tenfintelas que haver ab un públich completament desconegut.

A instancias del públich va haver de donar algunas pessas de propina, gratificació que també li va tocar fer al inimitable Crickboom, qui ab l' arquet a la má va estar fet un colós tota la santa nit.

AUCELLS DE PAS

Constantí Coquelin.

ELS QUE SE 'N VAN

JULIÁN ROMEA

Notable artista còmic, mort a Madrid el 13 del actual.

LICEO

¡Gran solemnitat, la funció inaugural! Molta ostentació, molt luxe, molta riquesa y fastuositat, lluhint mes que may, gracias á las atinadas reformas realizadas per la Junta.

Y en l'escena *Lohengrin*, la popular partitura de Wagner, posada ab lamentable descuyt en lo relatiu á decorat, trajos y direcció escènica, y cantada, com de costum, á la moda italiana.

Aixís se 'ns dona, y aixís s'ha de pendre.

Entre 'ls cantants sobresortí la Giudice, encare que no sigui 'l paper de l'espíritual Elsa, 'l que millor s'acomoda á las briosas facultats de la popular artista. La Delhander doná poderós relleu al paper de Ostruda.

En Vinyas estava molt emocionat, sens dupte per lo mateix qu' es de casa y coneix alló que diuen de que «nadie es profeta... etc., etc.» Cantá algun tant cohibit durant casi tota la representació... una representació que devia recordarli la nit del seu debut, quinze anys enrera. Per última, al arribar el *racconto* s'hi deixá anar y se 'n emportá al públich, obtenint una ovació delirant. Per cástich—un cástich dols de aquells que 'ls artistas se 'n llepan els bigotis—fou obligat á repetir aquella hermosa pesa, mes que hermosa incomparable, quan se canta ab el primor y 'l bon portament ab qu' en Vinyas sab ferla sentir.

Contribuhiren al bon conjunt de l'obra, 'ls debutants Srs. Nestor de la Torre y Torres de Luna, que semblan possehir molt escelents facultats.

Y en quant á la batuta del mestre Mascheroni, ama gada als ulls del públich, se feu notar brodant tota mena de primers.

**

En la próxima semana parlarém de *La Damnazione di Faust*.

ROMEA

Els ventsuts, estrenada dimars, sense tenir las pretensions de una obra social ab tesis trascendental, resulta algo més que una comedia vulgar. El seu autor, D. Sebastián Gomila, notable novelista que sab molt d'estudiar caràcters y ferlos revivre en las planas de un llibre, mes que arrodonir una acció dramática, lo que ha fet es bosquejar tipos y mourels en un ambient de realisme dolorós que constituheix la idea del drama. Aquesta idea, la ineficacia de la lluyta per la vida dels que tenen cor

y conciencia, y l'enlayrament dels moralment desocupats, está ben exposada per més que no sigui nova. Alguns tipos responen perfectament á la psicología dels personatjes y en primer lloch el de D. Magí que 'l senyor Goula va interpretar ab cuidado y el del sátir-usurer que en mans del gran Soler va anar com una seda.

L'obra, ab tot resulta deslligada y á cada pas s'hi nota en ella las inexperiencias del que no está versat en lo que pot donar de sí un escenari. Proba d'aixó son algunas entradas sense justificació que sobtadament s'efectuan al final.

El diálech es apropiat y literari; no aixís alguns detalls escènics com aquellas *llansas* del tercer acte que semblavan colocadas allí pera ferhi el *Castell dels Tres dragóns*.

Alguns actors ho varen fer bastant malament y casi tots varen cantar la obra, com si representessin el género romántich.

Esperém que 'l senyor Gomila no 's donará per ventut, y 'ns donará ben aviat novas mostrars de la seva fe cundia. ¡Avant, els que saben y podent!

NOVEDATS

Notable execució tingueren las pessas que constituheixen el programa de la *Sociedad Barcelonesa de Conciertos*, en la tercera audició donada diumenje al matí, baix la direcció del mestre Goberna.

Molts aplausos, y tots ells merescuts. Molt demanar la repetició y alguna vegada concedida la gracia. Y en cambi molt poch públich.

Pero ¿qué dimontri fan els nostres filarmónichs?

GRANVÍA

El mozo cruo de 'n Jiménez Prieto y en Pérez Capo, ab música de 'n Calleja y en Lleo, es un' obra plena de reminiscencias de algunas otras que constituheixen el género xich.

Es alló que diuben alguns autors: ¿Aixó agrada? Donchs femho. Y ho repeteixen fins á la sacietat.

En la música sobresurt un duo de tiples molt agradable.

S'encarregá del paper del protagonista la simpática tipe Julia Gómez, que 's feu aplaudir ab justicia.

ÍNTIM (LAS ARTS)

No 's poden queixar, per ara, en Gual y els seus companys. La gent respón als seus esforços. Al según estreno va assistirhi mes públich, si cab, que el día de inauguració. Veritat es que 's tractava d'una obra del senyor Maragall y aquest poeta es peix que 's porta l'oli.

Molta espectació hi havia pera coneixer *La Margari deta*, que, com era de suposar, no va entrar del tot en las masses per motius fàcils de compendre. La Margarideta, una noya rossa de cabell d'àngel, que veyam sortir á las óperas, ha sigut desfigurada per l'arreglador y se 'ns presenta ara cursileta y tonta com qualseval noya de las que van á ballar á las societats recreativas, y el Faust, aquell Faust immortal que 's deixa captivar per Meñstófeles, se 'ns torna un dependent d'escritori, soci del Centre Fraternal de Cultura que tracta de *animal* al seu amich destorbaquientos (Meñsto), que també sembla un noy del día, parroquí de la Gran Peña ó cosa aixís.

Ha sigut un erro, donchs, creure que las situaciones del gran poema dramátich, adaptadas y vertidas al día, conservarian l'interés del original. Als que coneixian la obra mare va semblarlos l'arreglo una profanació inconscient, perdonable, atenant la bona voluntat que 'l ha produhida. Als que no sabian res del Faust de Goethe encare van trobarhi menos el compte. Alló per ells no era una obra, era un desllorigament psicológich, un Diorama ben presentat, pero sense explicació.

El llenguatge, naturalment, tractantse de un dels primers poetas cataláns, del autor de aquell hermós *Elogi de la paravala*, es triat y pulcre, tot y conservar els realismes sobris del original; á pesar de lo qual li diríam que 'ls versos no van agradarnos tant com la prosa, per que un poeta per modern y celebrat que sigui no deu haver de fer dir may á una noya una cosa per l'istil:

—No, no, que la mare sempre está atenta
y ¡ay si 's despertés,
jo 'm moriría de *repentat*!

La part plástica mereix un aplauso de debó. Tots els

L' ACTUALITAT TEATRAL A BARCELONA

1. VIÑAS, tenor del Liceo.—2. GIUDICE, tiple del mateix teatre.—3. FRÈGOLI, célebre transformista, *Novedats*.—4. COQUELIN, artista dramàtic, *Principal*.—5. GUAL, director del *Teatre Intim*.

quadros y principalment el de la Catedral es majestuós y acreditat á un director d' escena. L' *Orfeo Catalá* va arrodonir l' efecte de aquesta escena, la millor de la obra.

El decorat molt bé, y... fins á un' altra!

CIRCO ESPAÑOL

La reprise de *Els mals pastors* donada en aquest teatre en la nit del últim dissapte, va corroborar las nostras impresiões del día del estreno. Tractanse d' un' obra valenta com pocas n' hi hagi, hont hi palpitan las injusticias sociales ab tot el seu relleu d' odís oposats y venjansas enconadas, sempre tindrà interés y despertará l' esperit del públich; sobre tot sent com es una producció artística de primer ordre, revestida d' un ideal modern ben exposat y d' un realisme ben passador.

Els actors del Circo Español. varen representar la obra ab *amore*. Un aplauso á tothom.

N. N. N.

ARCADIA

Sé un poblet en el plá de una carena,
pintoresch y alegroy,
quin nom que ara voldria recordarlo
de la memoria m' ha fugit del tot.

Sas casetas son sá y enllá escampadas,
no hi ha plassa, carrera ni carreróns,
y está situat á uns siscentos metros sobre 'l
nivell... dels perdigots.

Mes amunt, cap al nord, magestuós s' alsa
el cim de Puigfestós
punt culminant de l' ampla serralada,
cobert de pins y de granfichs blocs.

No hi ha allí rics ni pobres;
l' home es senzill y fort,

sense odís ni rancunias de cap mena;
no hi ha arcalde, ni jutje, ni rector.

Las xicotas son puras y modestas
com la vida que creix al fons del bosch;
en cada casa hi cria una oreneta,
á la bardissa hi cantan els merlots.

No sentireu cap tiro d' escopeta
qu' espanti á n' els pinsans y gafarróns,
y té la gent un gran carinyo al arbre:
la destreal á tot' hora está en repós,
vejentse en tot entre natura y home
un maridatge hermós.

¡Quín bó dona ajassarse sota un' ombra
á l' hora del sol fort
sens que us empapi 'l rostre
cap gota de suor
mentres sentiú que á acariciarvos venen
mil reflexos de aucells de tots cantóns.

¡Y de nit contemplar la negra volta
hont gravitan els astres á milións,
que semblan abaixarse
perque 's veji millor son resplendor,
mentres el vent seré perfums 'us porta
d' espígol, farigola y lliga-bosch!

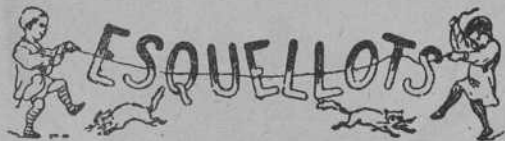
Gran poble per passarhi una mesada
lluny del burgit del mon.

¡Pro veyám ¿hont se troba?

—dirá 'l curiós lector.—

Que sé jo! vaig somiarlo no fa gayre
mentres suava gotas com cigrons.

P. C.

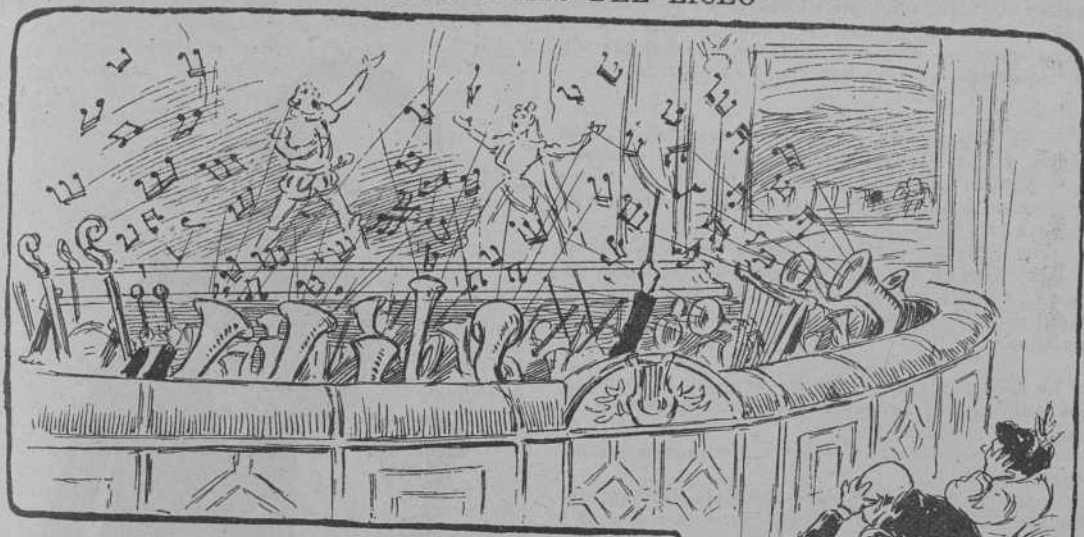
El Liceo s' ha ensenyorit. Avants s' hi havia d' entrar casi de costat; avuy l' entrada es ampla, espayosa y está resguardada de las bufadas de la Rambla. Els vestíbuls y corredors están alfombrats,

LAS NOVEDATS DEL LICEO

Ab tant luxo de lacayos,
y grooms y acomodadors,
creguin que alló casi sembla
una casa de senyors.

LAS NOVEDATS DEL LICEO

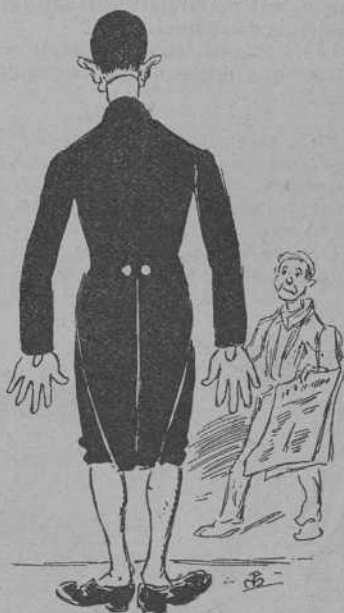

¡Pobres flautas! ¡Pobres trompas!...
¡De quin modo us han trompat!

—¡Diastre de músichs!... Si no 's
veuhen, ja 's deixan sentir

Un criat vist de perfil.

Un criat mirat de popa.

y 's trepitja tou. No s'hi permet fumar, de manera que per encendre'n un s'ha de anar al saló de descans.

En la sala d'espectacles l'orquestra es invisible. Enfonzada en un foso, no hi ha medi de distreure's contemplant las contorsions del director, y la música sona més homogènea, millor passada.

Respecte als sombreros de las senyoras, quedan terminantment prohibits. Y aixó obligará, naturalment, á permanéixer barret en má al aixám de pollos y galls, que durant els intermedis anavan pels passillos á *flirter* y á fer goma.

Per últim: els cotxes á l'hora de la sortida ja no s'acumulan davant de las

fora, penetri dintre del escenari.

En materia de caracterisació de personatjes, de indumentaria y de propietat escénica, está encara 'l *Liceo* al nivell de un teatro de aficionats.

A la cultura y al comediament del públich hi ha de correspondre ab més rahó un refinament en las condicions artísticas de las representacions escénicas.

Cal que ho tingui present la Junta: no n'hi ha prou ab empendre un bon camí, es necessari arribar al terme.

L'ilustre catedràtich, Sr. Giner de los Ríos, ens ha escrit una carinyosa carta, suplicantnos ens tem intérpretes del seu agrañiment ab els electors del districte octau, que l'han enviat al municipi barceloní.

Entre otras cosas ens diu:

«Me han felicitado (y siguen) desde ahí, hasta personas que á penas si conozco, y no sé como pagar tanta atención y tanto afecto. Hasta me ha llenado de extrañeza el número de votos que yo, foras-

portas, sino que de un á un hi van compareixent, segons el número d'ordre de que se 'ls proveheix.

Els porters y acomodadors han hagut de sacrificar el pel de la cara, y en justa recompensa se 'ls ha provehit de un uniforme molt vistós que 'ls hi permet ensenyar las pantorrillas.

Un aplauso á la Junta que ha realisat aquestas reformas, que, com he dit avants, ensenyoreixen al Gran Teatró.

Ara no més falta que la reforma comensada á

tero, he sacado frente á los catalanistas, hijos del país y aun del barrio: ellos 1,035 y yo 3,336. Y eso... desde aquí, negándome... En fin, no salgo de mi asombro, y no olvidaré esa prueba de consideración de Barcelona, que formará época en mi vida.»

El Sr. Giner de los Ríos, qu' es una ilustració nacional, no pot considerarse foraster entre nosaltres. —Aquí es á casa de vostés!— se 'ls diu als homes que valen lo que val ell y que venen á honrnarnos ab la seva presencia.

Y se 'ls cedeix el lloch de honor que 's mereixen. Aixís ho fem els bons catalans, els verdaders catalans, ó sigui 'ls que no volém tenir art ni part ab els ridículs y antipátichs excludivismes dels regionalistas.

La Diputació provincial ha acordat la formació de una galería de retratos dels expresidents de aquella Corporació.

Bona idea; pero millor si 's modificava una miqueta.

Com que la majoría dels agraciats son pantorristas, y 'l domini del caciquisme s' ha acabat ja y per sempre més á Barcelona, no es una galería de retratos lo que 'ls hi correspón, sino en tot cas una rastellera de illosas sepulcrales.

Ja fa alguns mesos que 'ls estats del moviment de la població, se saldan ab benefici.

En el passat octubre per 820 defuncions que hi hagué, 's registraren 1,069 naixements. Saldo: 249 habitants de augment.

Ja ho veuen: son molt sanitosos els ayres republicans que dominan á Barcelona de un quant temps ensá.

Publiquém avuy el retrato de 'n Julián Romea, que tants bons ratos havia fet passar al públich de Barcelona. Acaba de morir á Madrid, víctima de una cruel y llarga malaltía, y la seva desaparició d' entre 'ls vius, ens ha causat verdadera pena.

Portava 'l difunt un nom ilustre, y encare que may arribá, ni pretengué arribar á las alturas del

L' ÚNICH QUE PREOCUPA Á DON GUILLÈM

—Escolti, Berenguer, ¿no 's fuma pas als tranvías?

famós actor castellá, cultivá sempre l' art ab dignitat no desprovehida de una verdadera distinció.

Actor y autor y fins músich, el repertori castellá li deu algunas obras que tingueren en son temps verdader éxit, y qu' ell mateix representava ab molt bona sombra.

En Baldomero Galofre, l' entusiasta artista, tan laboriós, com distingit, está de cos present en las salas baixas del costat esquert del Palau de Bellas Arts. Allí, millor dit: no 'l cos, hi té l' ánima.

L' ánima de 'n Baldomero Galofre son las sevas obras, fruyt de tota una vida d' enamorament per l' art. Dibuijos, acuarelas, gouaches, pasteles, sepias y quadros al oli, forman en el catálech un número de 623 lots, revelació de una personalitat potent, briosa y sobre tot original. Allá brillan reunits, per última vegada, á la disposició dels *amateurs*, dels inteligents, dels admiradors, dels amichs, que no dup-tém que se 'ls disputarán per lo que valen y per lo que recordan.

Una colecció de obras que sigueren dedicadas al artista, per sos companys, entre 'ls quals s' hi cantan autors de primera fila, y un' altra colecció de objectes y mobles que li pertenesqueren y foren l' adorno de son estudi, completan la temptadora exhibició de preciositats y de recorts.

Després de haverse'n anat del mon, el gran artista se disposa á repartir entre 'ls que tant el volgueren y l' estimaren, trossos de la seva ánima.

Bonich... bonich... bonich.

—Senyoret, vegi si li fá pesa aquest rellotje. Es d' or pur y li donaré barato. Per lo que 'm costa...

—Y qué 't costa?... Veyám.

—El treball de robarlo.

—De manera qu' es robat?

—Sí, senyor.

—Donchs, apa, guapo, vina ab mí y arreglarém els comptes.

L' ofertor del rellotje era un mossega; y 'l senyor á qui l' oferí un capitá de la guardia civil vestit de paisá.

Tingué lloch el diálech en plena Rambla de las Flors, y demostra clarament que per exercir l' ofici, no basta tenir las mans llestas per apoderarse del article; es necessari además tenir el nas fi per colocalo.

Quan en Villaverde está com qui diu llansant els últims badalls una colla de senyors de Barcelona, coneguts en els Círculs de la Banca, varen tenir la idea *saugrenue* d' enviarli 'l següent telegrama:

«Los que suscriben felicitan calurosamente á V. E. por su dignísima y enérgica actitud en el Congreso en defensa de la ley, del orden y de las instituciones.»

A un ministre que se las está guillant, las pessigollas més que de consol, han de servirli de molestia.

Problema barceloní.

¿Quí serà á partir d' any nou l' arcalde de R. O. de Barcelona?

O en altra forma:

¿Es possible un arcalde de R. O. en una corporació, composta ab exclusió de sols cinch individus, de republicans y de regionalistas?

Contesti qui trobi resposta á la pregunta. Pero tingui en compte que avuy ja no 's pot ser arcalde ab la *barra*; es precis serho ab la *vara*... ó segóas el sistema decimal vigent ab, el *metro* de medir respon-

MITJ ESTIU, MITJ HIVERN

—Si 'l fret comença á apretar, ¿quín mal faig trayent la capa? Y si 'l barret pot anar, ¿per qué no ha d' aprofitarse?

GENT DE LICEO

Aspecte d' un elegant dels que cada nit hi van.

CANTAR ILUSTRAT

— ¡Ay, que 'ls consums diu que baixan
y 'l gos está molt callat!...
¡Ay, que quan el gos no piula
algun os li haurán donat!...

sabilitats davant del públich de aquesta gran ciutat definitivament emancipada.

Y no obstant, en Tort y Martorell, que no va atrevir-se a ser arcalde avants de las eleccions, sembla qu' está disposat a serho després de celebradas. A lo menos un periódich ha publicat el seu programa, sense qu' ell, fins ara s' haja cuidat de desmentir-lo.

Un programa deliciós, que divideix en dos parts la missió del arcalde: la gubernativa y l' administrativa. La primera, á disposició del govern; la segona, á disposició del Ajuntament, á manera de rey constitucional, ab el veto inclusive.

¡D. Cavieritu II Ja veurán com á l' hora menos pensada ens el trobém coronat. Si no ab diadema, ab gorra de cop.

Pero ay, que 'ls mals del caciquisme no 's curan ab globulillos homeopátichs, ni que tinguin aquests globulillos la maliciosa y travessa virtualitat terapéutica de un Tort y Martorell.

Llegeixo en un periódich extranger:

«Las modas europeas van invadint l' imperi turch. De algun temps ensá, las turcas ja transitan pels carrers de Constantinopla sense vel, mostrand á plena llum las gracias del seu rostre. Exactament lo mateix qu' en el resto d' Europa, entre las nacions cristianaa.»

Que 'm dispensi l' periódich del qual retallo la noticia.

Per lo que toca á Barcelona, las turcas van sempre ab mantellina.

Diálech:

—Noto que desde la mort de la teva dona, beus de una manera escandalosa.

—Aixís es en efecte... ¿y no sabs per qué? Perque busco un consol en la beguda.

—¿Y qué ha de durar molt temps aixó?

—No t' ho podría dir; pero 'm sembla, 'm sembla que cada día que passa, 'm sento més y més inconso-
lable.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Es-pa-vi-lar.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Pocas—Copas.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La rifa del beso.*
- 4.ª CONVERSA.—*Mateu.*

TRENCA-CAPS

XARADA

Part del cos invers *primera*,
un aliment la *segona*,
mineral girat *tercera*,
y el *Total*, nom d' una dona
molt hermosa y molt pitera.

EMILI FORGAS

MUDANSA

El según alcalde
d' un poble que sé,
quan substituhfa
l' arcalde primer,
cremat imposava
tot total per rés.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

CAMILA PARENT

Formar ab aquestas lletas degudament combinadas lo títul d' una sarsuela castellana.

E. DOMÈNECH

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7.—Animal.
1 5 3 4 7 3.—Verb.
4 7 3 5 7.—Nom de dona.
3 2 5 6.—Carrer de Barcelona.
3 2 4.—Beguda.
1 7.—Nota musical.
3.—Consonant.
4 5.—Nota musical.
7 3 7.—Adverbi de temps.
3 2 4 7.—Capital.
4 5 3 7 3.—Verb.
7 3 4 7 3 5.—Moble.
6 7 1 7 3 3 2.—Aucell.

ENRICH DOMÈNECH

GEROGLÍFICH

×
B B
I
EL EL
ER ER

J. FARRÈS GAIRALT

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

EL PRÓXIM DIJOURS

DIA 26

se posará á la venda

EL POPULAR

ALMANACH

DE

LA ESQUELLA

DE LA

TORRATXA

PERA L' ANY 1904

COLABORACIÓ SELECTA Y NUTRIDA

Espléndidament il·lustrat per nostres mellors artistes, cridarán l' atenció entre altres originals notables:

Els mesos, per l' insigne dibuixant J. Pahissa.

Vuyt láminas en colors, degudas als mes célebres pintors de la terra.

Cuberta còmica á varias tintas, original del expert dibuixant O. Junyent.

— CARICATURAS — CUADROS — HISTORIETAS — FOTOGRAFÍAS — APUNTES —
TEXT VARIAT Y AMENÍSSIM:

ARTICLES — POESÍAS — EPÍGRAMAS — ACUDITS — CANTARELLAS, etc., etc.

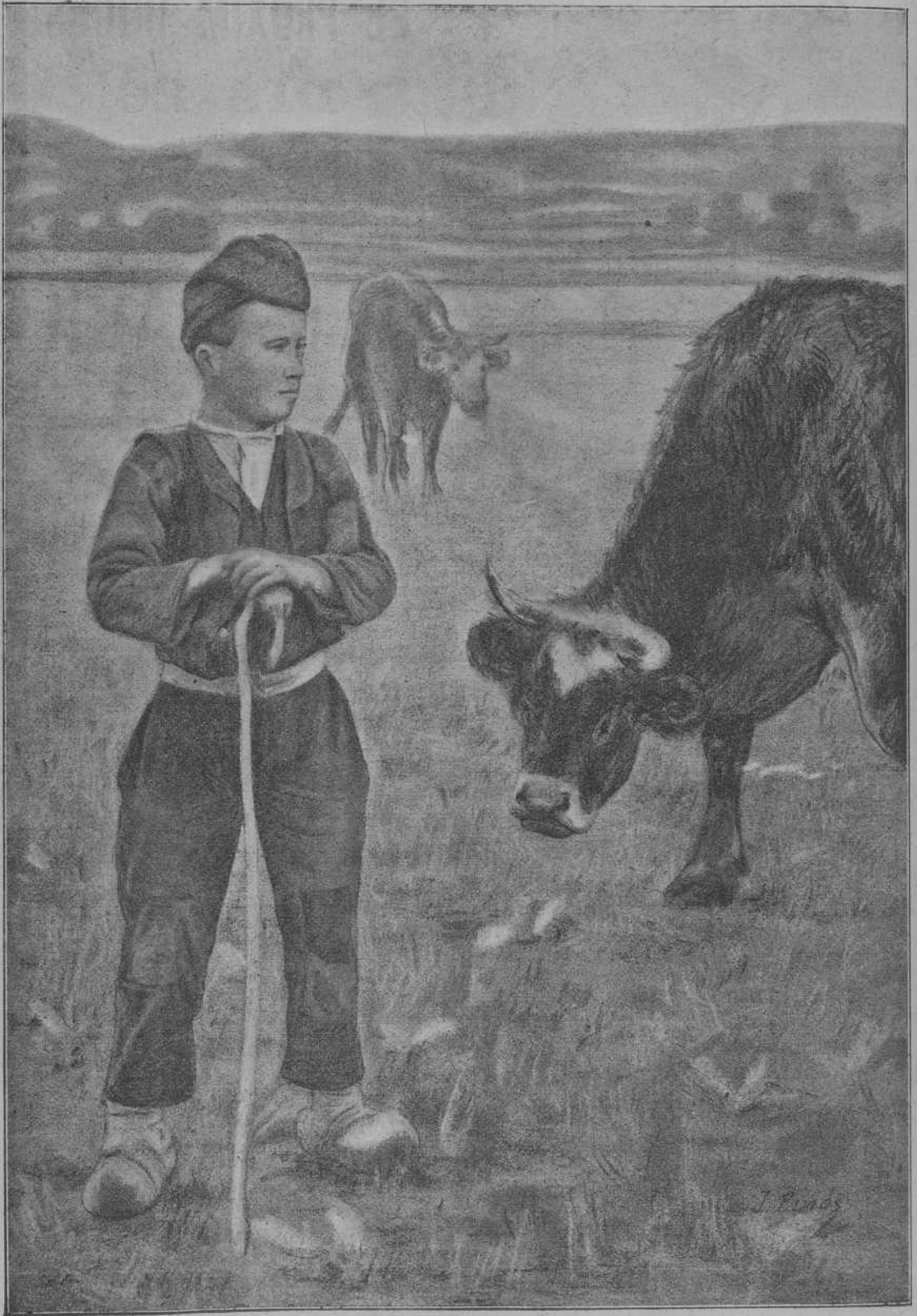
110 AUTORS, LO BÓ Y MILLOR DE LA LITERATURA CATALANA

L' Almanach de La Esquella pera 1904, que sortirà **DIJOURS** que vé, día 26, será indiscutiblement el millor, el mes ben surtit y el mes barato dels que 's publican en el seu género y formarà un elegant tomo de mes de 200 planas, imprés sobre excelent paper, perfectament tallat y enquadernat y 's vendrá al preu de

UNA PESSETA per tot arreu

¡No val á dormirse! ¡Dijous, dijous que vé, día 26, sortirá!

TIPOS CATALANS

—Tanta carn que tinch á prop,
y tan poqueta que 'n menjol...